

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 22-23 травня 20235 року)

Одеса -2025

УДК: 1:403:316.6 (08)

Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства //
Матеріали VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Одеса, 22-23 травня 2025 р.) 189 с.

Рецензенти:

Голубович Інна Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

- Збірник матеріалів VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства; соціокультурні трансформації молодіжного соціуму; соціокультурні трансформації освітнього середовища; культуру бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства; філософію менеджменту соціокультурної діяльності у контекстуальному полі глобальних трансформаційних процесів. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 17 від 26 червня 2025 р.

«Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства»

22-23 травня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Лісеєнко Олена Василівна – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, завідувач історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Петінова Оксана Борисівна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Отже, соціокультурні трансформації глибоко впливають на творчість у сучасному суспільстві, відкриваючи нові можливості, змінюючи ролі та цінності, а також ставлячи перед митцями нові виклики.

Ільїна Антоніна Анатоліївна – доктор філософських наук, доцент, Інститут педагогіки НАПН України

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ДИГІТАЛІЗАЦІЇ ТА ЇЇ АМБІВАЛЕНТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Входження дигітального у всі сфери повсякденної життєдіяльності здійснює вплив на зміну як теоретичних засад її визначення, так і «методологічно релевантний образ», який тепер «формується на основі гібридного провідного образу крутого розробника нових комп'ютерних технологій, блогера та пересічного користувача цифрових послуг, який полюбляє займатись серфінгом в мережах, встановлювати контакти, зрештою – жити у віртуальній реальності» [1, с. 15]. Цей узагальнений образ у сучасних філософсько-антропологічних, психолого-педагогічних дискурсах постає під назвою *homo digitalis* – людини дигітальної. Даний абстрактний образ синтезує основні характеристики людини, яка освоїла інформаційно-цифрові технології і орієнтується головним чином на інформаційно-комунікативний простір мережі та Інтернету.

Доцільно розрізнити теоретико-евристичну і критичну рефлексії стосовно сутності дигітального, яке сьогодні в якості характеристики дигітального суспільства застосовується достатньо широко і виходить за межі інформаційно-цифрових технологій. В дискурсах теоретико-евристичної рефлексії головна увага зосереджується на зміні соціально-культурного статусу техніки в контексті філософсько-антропологічних міркувань, які прагнуть показати зміну образу людини та її мислення в процесі інформаційно-цифрової, або дигітальної революції. Підкреслюється, що в результаті зміни ролі техніки вона постає вже не інструментом, а технологічним простором, який по своїй суті є культурним довкіллям, що безупинно впливає на індивідів.

В полі критичної рефлексії дигітальне аналізується як «онто-арифметичне суще» (*das onto-arifmologische Seiende*), пояснюються його особливості і способи входження в різні форми соціального буття через феноменологічну редукцію [4, с. 10]. У цьому зв'язку пропонується розглядати образ людини в контексті «життєвого світу», який постає у вимірах феноменологічної соціології як відправна точка конструювання соціальної реальності. Образи людини є історико-культурним апріорі спільного життєвого світу.

В гуманітарно-антропологічному сенсі цей образ покликаний зафіксувати такий стан людського існування, коли активність та загалом життєдіяльність людини переходить у режим входу-виходу в різні системи контекстів. Це характерна риса життя у суспільстві дигітальної культури, коли «основною соціальною якістю людини стає користування мережею, у вигляді якої починають існувати взаємовідносини в суспільстві. У світі дигітальної культури людей начебто немає, беззаперечною реальністю є лише система різних мереж» [3, с. 231].

В даній ситуації дигітальне, або мережеве, інформаційно-цифрове забезпечення перетворюється в атрибут не лише культури, але й освіти, яка, попри всі інфофобії, застереження і попередження, не може існувати поза інформаційно-цифровими технологіями. В цих умовах виникає переконання у втраті освіти, орієнтованої на максимальне освоєння дигітальних технік, свого значення у формуванні громадянина, оскільки заміна реального досвіду навчання його цифровим аналогом перетворює все інше, що знаходиться за цими межами, в знецінене і квазі-існуюче. Відповідно мислення, звільнене від концептуальної відповідальності, перетворюється на гру значеннями, утворюючи з них постійно різноманітні «мікси». В цьому процесі «мислення перероджується на своєрідне мікшення» [3, с. 243].

Однак така позиція, на наш погляд, є упередженою, оскільки зводить сучасну дигітальну освіту лише до практик електронного навчання (e-learning). Насправді дигітальна освіта, на відміну від дигітального просвітництва, розгортається за межами відчуження, породженого інфовладою. За останні десятиліття створена глобальна мережа віртуальних університетів, які співіснують з інституціями неформальної дигітальної освіти (платформи Udey, MOOC та багато інших), які є відкритими і пропонують усім охочим десятки тисяч навчальних курсів на вибір, широко рекламуючи свої послуги в Інтернеті з відгуками студентів. «Принципова відкритість дигітальної освіти і специфіка навчання on-line відрізняють її від класичного автодиктата, сформованого в парадигмі письмової культури, репрезентуючи новий, який характеризується не тільки широтою опцій, а й репрезентацією своєї суб'єктивності [1, с. 16]. Це обумовлено двома різними формами дигітальної сингуляризації суб'єкта: культурною сингуляризацією його публічної демонстрації, яка сертифікується публікою, і машинною сингуляризацією, яка певною мірою здійснюється за його спиною [1, с. 17].

В результаті суб'єкт будує свою самобутність з різних модулів, які своїм композиційним розташуванням визначають його профіль. Модульна структура змісту та організації дигітальної освіти узгоджується з профілем дигітального суб'єкта, також скомпонованого з модулів. Вимога перетворення педагогічних відносин на відносини між автономними суб'єктами тут повністю реалізується, але тільки у вигляді симуляції. Насамперед тому, що у сучасних освітніх

просторах інституалізована дигітальна освіта лише відвойовує собі місце серед традиційних освітніх інституцій.

Сьогодні більш поширеною є форма змішаного навчання – комбінація занять в аудиторіях, on-line навчання і самостійної роботи. Перспектива перетворення освіти на інформаційно-цифрову передбачає спрямування теоретичної рефлексії філософії освіти на аналіз її суперечливих моментів. Зокрема унормованості й бюрократичної зарегламентованості, що стане сигналом для розширення і розвитку диференційованої й кооперативної освітньої культури. Мова йде про самостійне представлення освіти в культурі навчання, та її самоусвідомлення, що ставить вимогу приділяти їм значно більшу увагу.

Вирішення проблеми широкого впровадження дигітальної освіти передбачає комплексний підхід до розгляду культурних та освітньо-педагогічних деформацій. Зокрема, поширення практики тейлоризму, що знайшло вираз у зміні статусу вчених і педагогів: постійні політичні спроби трансформації академічного викладача в підприємця, тобто в «людину економічну». Тим самим стверджується позиція визначення інформаційно-цифрової освіти економічними інтересами та політичними чинниками. В результаті теоретично обґрунтовані висновки педагогів, психологів, філософів ігноруються і взагалі не враховуються [5, с. 239].

Однак такі висновки мають цінне значення. Зокрема, занепокоєння з точки зору впливу інформаційно-цифрових технологій на мозок, що приводить в ряді випадків до погіршення концентрації уваги, до асоціальної поведінки, яка характеризується немотивованою агресивністю, схильністю до радикального ризику тощо.

Важливе значення має також теоретичний аналіз впливу інформаційно-цифрових технологій на якість навчання. Якщо з боку владних структур здійснюється нехай і не відкритий, але тиск на більш інтенсивне впровадження дигітальної освіти, то ряд представників науки заявляють про шкідливість застосування комп'ютерів і смартфонів в освіті. Міжнародні дослідження поки що не довели їх позитивного впливу на шкільне навчання. І, навпаки, аналіз даних за десять років засвідчує погіршення успішності учнів в тих країнах, де найбільше вкладається коштів в інформаційно-цифрову інфраструктуру [5, с. 17-18].

Наведені застереження не можна ігнорувати, хоча інформаційно-цифрова реальність, або кіберпростір, є «абстрактною цариною найвищого рівня, у якій досягти мети можна, не штовхаючи матерію в просторі, а маніпулюючи недотикальними символами і схемами» [2, с. 64]. Покоління міленіалів (покоління Z) освоїли і продовжують освоювати досягнення інформаційно-цифрових технологій. Тому сучасна освіта, насамперед шкільна, окрім засвоєння визначеної програмою необхідної кількості знань, спеціальних умінь,

повинна орієнтувати на системне освоєння різних сучасних технологій, розумітися на закономірностях їх функціонування з метою формування критичного мислення в умовах все більшого поширення дигіталізації.

Таким чином, розвиток інформаційно-цифрових технологій та включення їх у всі сфери соціального життя породжує феномен дигіталізації та її результату – дигітальної людини (*homo digitalis*). Осмислення сутності та стратегій розвитку дигіталізації в сучасному філософсько-освітньому, психологічному, антропо-сцієнтиському дискурсах здебільшого зводиться до функціонально орієнтованого аналізу.

Дана обставина актуалізує проблему дигітальної освіти, впровадження якої породжує соціокультурні синтези і гібриди, які мають амбівалентний культурний потенціал. Його продуктивний аналіз показує необхідність теоретичного обґрунтування перспектив подальшого розвитку дигітальної освіти та її практик, що передбачає залучення сучасних методологічних підходів в здійсненні філософсько-освітніх та культурно-антропологічних досліджень.

Список використаних джерел

1. Култаєва М. (2018). Провокативна філософія освіти. *Philosophy of Education*. 23 (2), 32-69.
2. Пінкер, Стівен (2019). Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки та прогресу. Київ: Наш формат.
3. Пролеєв, С.В. (2021). *Влада і суспільство: постмодерна перспектива: Монографія*. Київ: Дух і Літера.
4. Carrupio, R. (2017). *Homo digitalis. Beiträge zur Ontologie, Anthropologie und Ethik der digitalen Technik*. Berlin: Springer. doi: 10.5771/0010-3497-2018-1-97
5. Lembke, G. & Leipner, I. (2015). *Die Lüge der digitalen Bildung: Warum unsere Kinder das Lernen verlernen*. München: Redline-Verlag.

ЗМІСТ

Програма конференції	4-18
Пленарне засідання	
Ільїн Володимир Васильович	19
ДИГІТАЛІЗАЦІЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН І ПЕРСПЕКТИВИ В НІЙ ЛЮДИНИ:PRO I CONTRA	
David Schwartz	22
ETHICS OF A LIVING PERSON IN THORSTEIN VEBLEN PHILOSOPHY: THE TRANSFORMATION OF MODERN SOCIETY	
Yershova-Babenko Irina Viktorivna,	25
CONCEPT AND HYPERTHEORY «BRAIN-PSYCHE-MIND/CONSCIOUSNESS» - IS POST-NON-CLASSICAL GENERAL SOLUTION OF THE PROBLEM AND THE METHODOLOGY OF THE STUDY PHENOMENA OF PSYCHOMETRY	
Возний Ігор Петрович	33
СОЦІАЛЬНО-ЦІННІСНІ СМИСЛИ В НОВІТНЬОМУ ЖИВОПИСІ УКРАЇНИ: КОНТЕКСТ ВІЙНИ(НА ПРИКЛАДІ МУРАЛІВ	
Висоцька Ольга Євгенівна	37
ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ	
Єременко Олександр Михайлович	40
ФУНДАМЕНТАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ ПІДСТАВИ СУЧАСНОЇ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ, В ОСОБЛИВОСТІ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	
Борінштейн Євген Руславович	45
СОЦІОКУЛЬТУРНА ТРАНСФОРМАЦІЯ МОРАЛЬНИХ УНІВЕРСАЛІЙ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
Іванова Оксана Станіславівна	48
СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТВОРЧОСТІ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
Ільїна Антоніна Анатоліївна	50
ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ДИГІТАЛІЗАЦІЇ ТА ЇЇ АМБІВАЛЕНТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	
Секція 1. Соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства	
Stovpets Vasyl, Stovpets Oleksandr,	54
RESPECT FOR HUMAN RIGHTS AS A PREREQUISITE FOR UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION	